

ORADEA-MARE (NAGYVÁRAD)

18 Main st. v.
30 Main st. n.

Este în fie-care duminică
Redacțiunea în
Közép-uteza nr. 395.

Nr. 20.

A N U L XXII.

1886.

Prețul pe un an 10 fl.
Pe $\frac{1}{2}$ de an 5 fl.; pe $\frac{1}{4}$
de an 2 fl. 70 cr.
Pentru România pe an 25 lei

Amintiri din trecut.

Unde sânteți voi dulci ani ai copilăriei, zile de fericire?!... Când primăvera adunam lăcrimioare prin pădure cu Măriora cea frumoasă, fata vecinului nostru... Imi aduc încă bine aminte de acele fericite zile, și nici că le voi pute uita vre-odată, când cutrieram tufișul pădurii, și decă allam un fir de micșunele, i impodobiam përul ei cel auriu, ér decă află ea un fir, mi-l dădea mie... Ori făceam câte o cunună pe care o aduceam acasă și impodobiam chipul Maicii Preciste. De multe ori ore întregi stăteam pe malurile riulețului, ce curgea dealungul pădurii... Ascultam ciobotul lui și scâldându-ne picioarele în undele cristaline, priviam cum se jôcă în giurul nostru peșcii mici. Ea aducea sfărêmături de pâine într'un coșuleț și mult ce ne bucuram când vedeam cum toți pescuștii se repeđiau la sfărêmăturile aruncate lor... Ori allam câte o furnică care se căzniă câte cu ceva în gură spre locașul ei. Măriorei așa reu ce-i părea, că nu șcie unde locueșce furnica, ca s'o ajute a merge mai iute. Și de voiam eu să iau vr'un ou séu pușor din vr'un cuib de pasere aflat prin tufiș, ea așa frumos me rugă să-l las în pace. Și eu nu șcieu ce nu aș fi făcut de dragul acestei fete... Nu șcieu ce mi-ar fi știut ea dice să nu o ascult... De multe ori dădeam peste un sérpe séu șopârlă și ea fricosă cum eră, se ascundea după spatele meu și priviă peste umerii mei cum fugiau aceste animale intricoșate decă eu asvêriam câte o piêtră după ele... Ea me ținea atunci de vitéz mare, ér eu când eră vorba despre a o apêră pe ea, nu m'aș fi temut de nimic. Decă eram lângă ea, nu simțiam nici frică nici oste-nelă. Alergam ore întregi după vr'un fluture, pe care noi în naivitatea noastră îl puneam în colivie și ei i se umpleau ochii de lacrimi când a doua și îl găsiă mort... Mult ce semênă viêta omului cu a fluturelui; numai durata i este mai lungă!

Și apoi când ne duceam la școlă. Imi luam traista cu cărțile în umeri, ér subsuoră tâblița și me duceam pela ea ca să o iau cu mine la școlă. Mai-că-sa totdeuna imi dădea câte ceva: când vr'un mêr, când plăcintă séu un ban. Numai să-i conduc fata la școlă!

Ér când s'a bolnăvit într'o iernă și nu putea veni la școlă, eu dela școlă drept la ea viniam și stăteam la patul ei, i spuneam cum ne jucăm la școlă, cine a fost pedepsit, cine nu a știut lecția, pe cari vorbe ea cu atâta drag le ascultă.

Pe atunci nu șciam noi vorbe mai înțelepte și nici nu cunoșceam om mai învêțat, de cum eră das-

călul Pantelimon, care pe lângă că șciea tôte buchile de-a rostul, mai cântă și în biserică și pela morți, de te cuprindea jalea... Și mai ales ne miram noi de el cum de nu lipseșce dela nici o nuntă... Er când își punea ochelarii la ochi, apoi ne cam temeam. Șcieam că acum e rëndul nostru: să ne ducem pe rënd afară la mésză și să înșirăm buche cu buche precum ne învêțase... Bine ce-mi părea când șciam și eu să silabizez »ef—fo—fo, ca—cu—focu:« atunci încă așa mergea, și me țineam om învêțat când în fine șciam să cetese că »focul arde, apa curge.«

Acasă învêțam mult cu bunicul meu. Parcă-i vêd și acum figura blândă, përul seu alb ca zăpada; cum me aședam pe un scăunaș înaintea lui și punând cartea pe genunchii lui începeam a sloveni... Nu-mi puteam eu inchipui că șciind el atâta carte, de ce nu s'a făcut dascăl?!... Mai ales că avea și ochelari și eu așa me gândiam, că cine are ochelari pôte să fie și dascăl.

Maică-mea de multe ori imi dădea oue prôspete ori câte o sticlă cu vin, pentru care apoi el în schimb me tundeau.

Atunci încă așa eră moda!...

Și ce fericit eram când cu ziua onomastică a tatei domnul învêțator viniă la noi și cântă altfel decăt cum cântă în biserică și pela morți, ci se veseliă, ba me chiar sărută...

După învêțator, crâznicul eră cel mai însemnat om în ochii mei, care porunciă la clopote. Eu îl iubiam mult decă me lăsă să trag clopotele la vecernie séu să ne urcăm în turn să gonim bufnițele.

Apoi iernă, când ne dădeam cu sania pe movila de lângă biserică... Ce mai veselii, ce mai fericiri.

Dar în fine tocmai pentru că sânt așa dulci trebuie să ne despărțim de ele.

Terminând școlă dascălului Pantelimon, me duseră în oraș la școlă. Acesta nu-mi pré viniă la socotelă și me întrebam în mine: ore fi vor și acolo băiați ca Petre, Tanase și Mihai, cari imi erau tovarăși nedespărțiți la joc, sânt ore și pe acolo biserică și clopote, paraie unde să ne facem morișci pe apă, movile unde să ne dăm cu sania, pădure a cărei flori putem să le culegem?... Nu șcieam de ce, dar simțiam că me dore despărțirea și chiar Măriora imi dicea, că e reu prin oraș mare, acolo se pôte perde omul (oh, ce adevêrșcă!) Me despărți cu atâta durere de casa părinteșcă și numai acum șcieu de cât m'am despărțit eu atunci, numai acum simț cât am perduț eu de atunci!...

În fine inse me affai între casele înalte și ômenii mulți ai orașului. În primele zile fantasia imi eră

ocupată cu aceea, că ore cine locuiește în casele acele mari, că ore totdeauna atâția oameni umblă pe aici și-mi viniă curios, cum de eu totuș nici pe unul nu-l cunosc.

În școlă numai decât îmi aflai tovarăși, cari me însoțiau la jocuri, la excursiuni de a prinde insecte, ce foarte mult îmi plăcea. La țără nu învățasem astfel de lucruri. Și despre profesorul care ne spunea că o musculiță are mai multe sute de ochi, pe lângă toate că eu abia vedeam și doi, aș fi fost în stare să mărturisesc, că el este cel mai învățat om depe suprafața pământului. Știe mai mult chiar decât dascălul Pantelimon.

Și ce mare îmi fu bucuria când sosi vacanța, când vini tatăl meu să me ia acasă. Cum viniău vecinii să me vedă și diceau că am crescut, că m'am făcut mai deștept și la toate aceste părinții mei așa de mult se bucurau.

Er putui dar fi liber. Puteam să umblu prin livezi, să me duc a prinde pești, să culeg flori prin pădure cu Măriora, care astă-dată și mai mult se bucură decât îmi putea da flori și decât o infrumșetăm și eu pe ea cu flori în păr.

Așa se repetă vacanța de trei ori, er când după a treia vacanță sosi timpul plecării, simții ceva, ce până acuma nu-mi eră cunoscut: adevărata durere când me despărții de Măriora.

Nu mai eram copil, și despărțindu-me de ea, me despărțiam nu de tovarășii dela joc, ci de o fată, pe care o iubiam.

O cuprinsei în brațe, o strîngeam de mâni, Dumnezeu știe ce i-am vorbit, atâta șciu numai că i-a plăcut cele ce-i diceam, căci se uită cu așa ochi dulci la mine, de par că mi-ar fi dis: oh, vorbește, vorbește! . . . Se alipia de pieptul meu ca și când nu ar mai voi să se despărță de mine, ca și când mi-ar dice: rămâi, nu me lăsa! . . . Er buzele noastre fără ca dór unul din noi să se fi gândit la aceea ce voim a face, se alipiră unele de altele, ne sărutarăm pentru prima oră. . . De câte ori eram noi în copilărie, de câte ori me jucam eu cu pèrul ei, de câte ori îmi neteșia ea fruntea, și nici odată nu ne-a vinit în minte să ne sărutăm, și acum dór ani am fi dat din viața noastră, ca acele puține momente ce mi aveam de a petrece împreună să se schimbe în ore. . . Ambii uitărăm atunci de lume, priviam lung unul la altul și când ne despărțirăm nu ne-am dis unul altuia: nu me uită, și totuș în toate zilele ne gândiam unul la altul.

Ne ținea strînși legați amorul, a cărui putere până acuma nu o cunoscărăm.

*

Ce fericit eram când me îmbetam de șopte, când credeam în poezie, când cu sfîntenie păstram trandafirii și viorelele cari se vesteșiau la sinul Măriorei și ea mi le dădea mie, er eu le puneam între cărțile mele.

Aș fi murit șapte morți pentru ca să pot o singură oră a petrece la sinul ei. . . Ne furam în umbra pădurii și grozav de mare și sfânt amor trebuie să fi fost în inimile noastre, de nu s'a deșteptat în noi tainice gândiri. . . Vorbiam numai ore întregi unul cu altul, și ce dór acum mi s'ar părè vorbe goale, atunci ne erau așa de dulci! . . .

Ne viniău gânduri nebunatică de multe ori în gând: să ne omorim împreună sèu că ar fi bine ca în acel minut când ea stătea rezimată de umerul meu și eu me jucam cu pèrul ei cel lung, care strălucia, de par' că toate rațele sòrelui sunt ascunse în el, să ne prefacem într'o statuă de piètră. . . Ce frumoasă statuă ar fi! . . . Me uitam mult în ochii ei albaștri ca cerul când e senin. Erău așa de frumoși când zimbiă și așa de duioși când erau scâlțați

în lacrimi. Er ei atât de mult i plăcea să-i vorbesc despre amorul meu. . . Alcătuiam atunci o lume, care eră numai a noastră, în care ea eră regină și legile cari cârmuiau această lume, eră amorul nostru.

Ce fericit eram atunci, când culegeam flori multe, și i împodobiam capul ei cel frumos, er ea în schimb me sărută dulce. . . Sèu stăteam pe malul riuulețului ce udă pădurea și ascultam murmurarea apei sèu cântul paserilor, ce noue tot de amor ne părea că vorbesc. . . În toate verile o câțiva ani tot așa ne petreceam. Și nici când nu ni se uria de asta.

În urmă inse ambii ne temurăm de a ne întâlni mai mult la umbra desă a arborilor și în șoptul zefirului. . . Lăsarăm să dispară aceste idilice zile și fericitoare gândiri, ne făcurăm »omenii lumii« ne acomodarăm după cum cere viața.

Și ce golă îmi este viața, că toate aste au trecut. Că nu mai simt acum acel farmec, ce odată așa mult me fericia. . . Cât de obosit îmi e sufletul și corpul de când me lupt de a uită toate acele. . . Cât de sătul sînt cu aceea, ce se numește viață, șgomot!?

Nu mai sînt copil, nu mai simt acele nevinovate bucurii, și îmi trec și tinerețele. . .

Ce mi-a mai ramas din trecut? Suvenirile dulci, cari inse îmi intristèză sufletul, când ved ce rece este această lume pe lângă cea de odinioară. . .

Nu mai visez acum tréz, dar cari visuri atunci deșteptau credință în mine! . . .

Amor, speranță și credință, toate s'au frânt în această lume plină de miserie. . .

Așa mult cădem după ce am alcătuit o lume plină de poezii, plină de visuri fantastice! . . .

Adevèrul este așa departe de visuri, realitatea este așa ceva dușman gândirilor amorului! . . . Er primul amor mai de multe ori este un vis, un vis al fantasiei, și tocmai de aceea nu se realizează! . . . Oh, decât nu aș fi visat, nu aș șci pòte ce-i durerea. Dar pòte nu aș fi simțit nici ce-i adevărata fericire atunci. Atunci nu aș plînge acum acel vis, care îmi promitea atâta fericire, și pe care sòrtea nu-l lăsa să se implinèscă, pòte chiar de aceea, că eră prè curat. . . Amară sòrte! prima și ultima durere tu mi-ai causat-o. . .

Au trecut ani de când me lupt cu viața, me împotrivesc sòrții rele, dar insedar! Ea reușește și eu stau singur, fără de nici un ajutor, cu acea gândire otrăvitoare în mine, că nefericirea mea este și nefericirea fetei, care așa de mult m'a iubit. . . Ea și acum așteptă să me întorc, căci vai departe sînt aruncat de acele locuri, unde atâtea zile fericite am petrecut. . . Și cine știe când me voi întorce?! Ea se va vesteși și eu dór nici atunci nu-i voi putè dice: am luptat destul pentru ca să merit fericirea, ce voi avè-o, vedèndu-te pentru vecinicie alături a cu mine. . .

Multe, multe s'au schimbat de atunci! Nici dascălul Pantelimon nu mai este, nici de tovarășii mei din copilărie nu mai șciu: numai una o simț: că aș fi fericit decât aș mai vedè odată pădurea desă, riuulețul cel limpede, decât aș mai putè odată ingenunchia înaintea acelor mormènturi scumpe, unde se odihnește acela care me învăță depe genunchi a ceti, și de care eu me miram că de ce nu s'a făcut dascăl, decât șcie atâta carte și are și ochelari, — decât aș putè să plîng odată la acel mormènt, sub a cărui țerină își dórme somnul cel vecinic acea femeie scumpă, careia eu odată așa de fericit i dădusem mamă! . . .

Cată deosebire între atunci și acum?!

Acum stau palid și me uit la voluștii mei se vènd. . . Me cuprinde un fior rece la asta și fu de

durere, fug a mi-o perde in lume, in sgomot. Și precum o frunză aruncată pe valuri câte odată scapă și la suprafața apei, așa și eu câte odată rezimat pe brațele suvenirii, pierdut cu totul in o dulce nostalgie — uit prezentul, până ce me deșteptă grigia de a lucra pentru necesitățile vieții. Munca îți răpește gândirile și odihna apoi ér le deșteptă. . . Și asta așa merge până in infinit. . .

Ore infinitul nu are sfârșit?!

Ioan Russu.

Cântec.

— După J. Richepin. —

Und' să stau? tristele-mi șópte
Voi s'ascund in loc umbros:
Doru-i mai intunecos
Decât tine, nópte.

Und' să fug? In ce amare
Valuri focu-mi să alin?
Dorul meu este mai plin
Decât tine, mare.

Und' să mor, căci cruda-mi sórte
Me muncește dureros:
Doru-mi e mai nemilos
Decât tine, Mórte.

T. G. Djuvara.

Darwinismul in progresul intelectual.

— Conferință ținută de dl Titu Maiorescu in 1882 la Ateneul din București. —
(Urmare).

Selecțiunea naturală și lupta pentru esistență, unite cu condițiunile mediului, cari lucrăză incet dar neintrerupt asupra individelor, sânt cele trei mari cause cari produc varietățile ce observăm. Varietățile nu sânt inse decât speție născēnde, speție pe cale de a se formă; genurile sânt speție diferențiate și depărtate de tulpina primitivă. După Darwin nu esistă dar diversitate de origine, ci o simplă divergință de caractere, cum fórte bine o numește dl Em. Ferrière. — divergința din ce in ce mai accentuată, prin puterea timpului și a împrejurărilor cari domină la perpetuarea spețiilor vii.

Decă observăm acuma legea descreșcerii numărului de speție, cu cât ne afundăm mai mult in păturile pământului, teoria lui Darwin este in stare să ne dea sēmă despre modul cum s'a produs diversitatea de ađi.

Formele organice au inceput dela o celulă seu dela câteva tipuri de celule cel mult, și in seria nenumărată a seculilor, acele celule-tipuri seu acele forme primitive, celule, seu agregățiuni de celule organice, diferențiându-se continuu prin selecțiune, prin lupta pentru esistență și prin acțiunea mediului incunjurător, ele au ajuns, cu incetul și fără salturi de metamorfoze, la tóte formele de ađi. * »Decă pă-

* In 1861 s'a descoperit la Solenhofen (Jura de sus) o însemnată pasere, *archaeoptrix macrurus*; ea fu cumpărată pentru Englitera cu 5.000 de thaleri, preț ce dovedește indelustul importanță atribuită acestei descoperiri. Lungimea totală a animalului e de 1 urmă și 8 policari, lățimea lui de 1 urmă și 4 policari. Are o codă ce sēmēnă cu a șopērlui, lungă de 11 policari și jumătate și formată din 20 de vertebre inguste, lungărețe, fiecare din ele cu câte o păreche de pene, — pe când codă pasērilor actuale, scurtă și adunată, nu are decât dela 5 la 9 vertebre scurte și numai cea din urmă vertebră pōrtă penele. Pasērile actuale numai in starea embrionară seu in timpul vieții etale au vertebrele codii distincte; struțul de pildă are 18—20, ari se reduc inse la 9 prin creșcere. Mai mult, intocmirea in

mēntul, dice un naturalist, ar puté să întórcă la vieță tóte rassele pe cari le-a inghițit, nici un singur inel n'ar lipsi din lanțul care légă formele prototipice cu ființele de ađi.*

Din această admirabilă teorié resultă dar, că lumea a fost și este intr'o stare de evoluțiune neintreruptă și că această mișcare continuă și progresivă se face sub imperiul unor legi inmutabile.

Așa ni se presintă darwinismul in liniile lui cele mari.

Natura scóte din caosul materiei amorge câteva celule organice, seu mai bine câteva tipuri primitive zestrerate cu vieță. Timpul și condițiunile esistenței pot apoi multiplică la infinit acele forme originale.

Am întârziat póte cu cestiunea cea mai importantă pentru noi: ce este omul? ce loc ocupă și ce însemnătate are? in teoria lui Darwin.

Se șcie că naturalistii s'au pronunțat astădi in mod categoric in vechia și discutata problemă: decă rassa umană trebuie numerată intre variatele specimene ale regnului animal, seu decă trebuie din contră să i se facă onórea unui regn deosebit. Cată să mărturisim aci, că cercetările cele mai serióse atât fisiologice, cât și susletești, n'au reușit să tragă o linie marcantă intre om și animal. Mulțămită cercetărilor lui Darwin, s'a doveoit că cele mai inalte facultăți ale sufletului omenesc se găseșc, in germine seu in mijire, intr'o stare mai mult seu mai puțin dezvoltată, și in spețiile regnului animal. Amorul, recunoșcința, mânia, durerea, memoria etc. sânt, după observațiunile lui Darwin, represintate in modul cel mai neindoios și in complecsul aparatului animal; acolo inse tóte aceste sentimente seu facultăți sânt numai ca schintei, pe când la om ele au ajuns niște adevērate flacări, cari ard, cari turmentă seu cari incăldesc cu fericiri, și cu tótă puterea dezvoltării lor, mult incercata noastră ființă.

Din punctul de vedere anatomic, diferențele ce s'au incercat să se stabilească intre noi și animale, au fost deasemenea cu succes combătute. Resultatul final este dar, că, pe terēmul științific, diferențe esistă numai din punctul de vedere intensiv seu cantitativ. Omul făcēnd așadar parte din marea familie a animalității, urmēză ca el să descindă, după teoria lui Darwin, din tipurile primitive ale ființelor animale, conform legilor evoluțiunii ce am schițat.

Dela o celulă tipică, creațiunea a trebuit să trecă prin formele intermediare până să ajungă la animalul cel mai sus aședat pe scara zoologică, adecă la măimută, și de aci, prin selecțiune naturală, la niște tipuri antropomorfe din ce in ce mai apropiate de omul actual.

Ca probă acestei cutezătoare idei s'a adus intre altele curiósă și importanta observațiune a metamorfoselor ce incercă ființa umană in periodul vieții intrauterine. In teoria evoluțiunii se admite că acele diferite forme, ce ia celula seu ovulul, in spațiul vieții inconșiente ar represintă fazele prin cari a trecut dezvoltarea reală a rassei până să ajungă la forma ei actuală. Nu e aci inse locul să ne intindem asupra acestor considerațiuni; ne mulțămim a le cită, numai ca să ținem firul ideii darwiniane, originea și dezvoltarea spețiilor.

Șciința nu admite, in adevēr, că noi am deșcinde direct din cimpanzeii seu orangutanii de astădi, ci din alte speție intermediare, ce légă aceste doue es-

eventai a penelor inserate la estremitatea membrelor anteriore ale pasērii *archaeoptrix macrurus* e mai puțin perfectă decât la pasērile nōstre de ađi; tóte aceste împrejurări arată un tip de formație depărtat de un caracter embrionar și care reduce cel puțin, până la un grad óre-care, distanța cea mare ce esistă intre pasēre și reptilă (Büchner.)

tremități, pe măimuță cu om. Strămoșii noștrii preistorici se deosebiau mai puțin de maimuțe decât ne deosebim noi. În fiecare stadiu al evoluțiunii, circumvoluțiunile lui Broca, locașul limbajului, precum și grosimea stratului de materie cenușie, sediul ideatiunii, se dezvoltau neîntrerupt, și diferența intelectuală deviniă astfel tot mai mare între om și strămoșii lui. Și astăzi chiar, deosebirea organică și intelectuală între diversele rase omenesci ne arată indelul mișcării progresivă a genului uman.

Pentru a pune în evidență, în modul cel mai neîndoios, faptul acesta al ridicării treptate a omului sub raportul fizic și intelectual, să luăm cercetările făcute asupra volumelor craniane, considerate în diferite epoce ale existenței omenesci. . .

S'a constatat că unul din creerii cei mai ponderoși ce s'a observat la om a fost al naturalistului Cuvier, 1830 grame *, pe când greutatea de rënd său de mijloc e numai de 1400 grame. Acesta nu probează încă nimic, în raport cu progresul greutateii creierului, căci aceeaș greutate excepțională s'a găsit și la un alienat epileptic în vârstă de 35 de ani. Se știe că creerii idiotoșilor variază între 1210 și 1240 grame, dar și creerii filosofului și anatomistului Tiedemann n'au trecut peste 1253 de grame, ceea-ce ar însemnă că acest om distins eră pus intelectualicește foarte aproape de idiotoși.

Individual luată cestiunea, nu ajungem la nici un rezultat conclusiv. Acesta a fost și cauza numeroșelor obiecțiuni ce s'au îndreptat în contra strinsului raport între inteligență și creier.

Măsurarea volumului său a greutateii trebuie făcută pe o scară foarte întinsă, din care să se ia mijlocia, fiind că numai țifra astfel găsită pôte fi științificește admisă.

Să luăm dar câteva cazuri de măsurători în mare.

Când s'a fondat la Paris noul tribunal, săpându-se s'a descoperit un cimitir care dată dela 1100 d. Chr. În criptele acelu cimitir s'au găsit 115 căpățini bine conservate, pe cari celebrul antropologist Broca le-a studiat din punctul de vedere al volumului lor. Capacitatea medie craniană a 115 măsuri a fost de 1426 cm. cubici. De aci se vede prin urmare, că între seculii XI și XII, capacitatea craniană a Parisienilor, din clasa mai naltă a societății, care neaparat eră cea mai cultă, nu trecea peste 1426 cm. cubici. Tot Broca a efectuat măsurarea capacității altor 125 căpățini din cimitirul de Vest (1783—1823), peste care trece astăzi un bulevard. Dela aceste 125 măsurări a eșit media de 1462 cm. cubici. Eră dar un progres de mărire craniană de 36 centimetri volum în timp de șapte seculi. Progresul e pôte neînsemnat ca țifra și în raport cu timpul, dar o diferență cerebrală de 36 cm. cubici e, sub raportul intelectual, o deosebire foarte pronunțată. Pôte că atât ar ajunge, în unele cazuri, ca să deosebescă o inteligență de rënd de un talent rafaelic, său chiar de un geniu. . .

S'au făcut multe măsurări de felul acesta. Țifrele au dat toate un rezultat neîndoios:

Cu cât un popor e mai incult, cu atât capacitatea lui medie craniană e mai mică, și cu cât e mai ridicată pe scara culturii, cu atât această capacitate este mai pronunțată.

* În »Contemporanul« (revistă științifică și literară ce apare în Iași) dela 1 iunie 1882, dna Sofiea Nădejde voeșce să dovedescă cu I. L. Lanessan (Manuel d'histoire naturelle médicale) că creierul lui Cuvier nu cântăria 1830 grame, ci 1861. Rog pe dna Nădejde să binevoescă a căută în Paul Bert (Leçons de zoologie, professées à la Sorbonne, Paris, 1881. pag. 396,) în Thurnam și în Ch. Bastian (Le cerveau), profesor la universitatea din Londra și medic al spitalului național pentru paralișați și epileptici, și va vede 1830 de grame pentru creierul lui Cuvier.

În timpurile noastre, volumul cel mai dezvoltat e de 1900 cm. cubici *). Capacitatea de 1200—1300 se găsește acum numai la maimuțe, nici de cum la căpăținele europenilor, nici chiar la egiptenii antici, cari erau, pe cât se știe, un popor relativ înaintat în cultură. Volumul acesta se găsește înse în proporție de 45 % la unele rase sălbatice din Australia de aji.

Cumcă cultura influințază asupra măririi craniane, acesta e de netăgăduit: organele se dezvoltă prin eserecțiu. Brațul muncitorului are o musculatură mai dezvoltată și mai puternică decât al ămenilor cari nu fac eserecțiu corporal; tot astfel ămenii cari își eserecită mereu creierul și cari îl hrănesc prin urmare mai bine, prin fluxul de sânge ce chiamă țilnic cătră creeri, își dezvoltă capacitatea craniană mai mult decât cei ce nu se indeletnicesc cu ocupațiuni intelectuale.

(Încheierea va urmă.)

Resumată de

Mihai C. Branean.

Balade populare.

— Din giurul Năsăudului. —

I.

La rîul de rouă.

La rîul de rouă
Este-o casă nouă
Cu fundul spre mare,
Cu uși căbră sóre,
Acolo-i o șețetóre
De noue feciore.
Tôte torfiréză **
Și se desfetéză,
Una lăcirméză,
Când pe fus firéză,
Una mai frumósă
La chip drăgostósă,
La față duiosă.
— Dar cine să fie
Copila brudie.
Care lacriméză,
Când pe fus firéză?
— E copila gazdei
Tocma 'n fruntea mesci.
Mamă-sa lucră,
Mereu se 'nvêrtiă
Și din graiu grăiă:
— »Scumpă, fata mea,
Ce-ți este de rând,
Ce ț-a intrat în gând
De tot lacrimezi,
Când pe fus firezi?«
— »Cum n'oi lacrimă,
Cum n'oi suspină,
Că mie mi-au vinit
Pețitori dela sfințit:
Un fecior de crai
Și tu nu me dai,
Un fiu de 'mpêrat
Și tu nu m'ai dat!
— »Draga mamii, flică,
Dalbă, frumușică:
Da eu cum te-oi dá?
Cum te-oi mărítă?

* Doctorul Jammes Morris a găsit această țifra la un fabricant de țigle, care a murit de pyhemie în vârstă de trei-deci și opt de ani la »University College Hospital« (Londra) puțină vreme după o operație chirurgicală, în 1840.

** Torcfiréză = torc

RENTÖRCERA PÁSTORULUI.

Că înaltul împărat
Cere cal și comănac;
La 'nalta 'mpărătesă
Trebe sugnă de mătășă
Pe margini cu aur trasă;
La innalta 'mpărăție
Trebe multă avuție;
La patru cumnați:
Patru cai gătați;
La patru cumnate:
Patru brâne late;
La patru sorori:
Patru brâne 'n flori.*

Iuliu Bugnariu.

Fata popii.

— Roman in 2 tomuri. —

(Urmare.)

Finspre sēră, pe când ziua cu nōptea sta 'n cumpenă și pe când veselie părea că n'o să mai aibă sfērșit, Vasilica Lupului făcū semn lăutarilor și musica încetă. Atunci el luă cuvântul și pofti pe toți »la teatru.«

Cu el în frunte, porniră toți la locul unde avea să se jōce. Ajunseră de grabă acolo. În curtea birtului mare se făcū un cort anume pentru privilegiul acesta, căci sala n'avea să 'ncapă pe toți.

În giurul cortului stetea o mulțime de ōmeni, cari așteptau cu dor să sosescă părintele Aron și ceilalți preoți dimpreună cu »domnii« și ōspeții viniți din alte părți, căci pân' atunci n'avea să se 'ncepă teatru. Îmbulzēlă și nerēnduelă inse nu eră, căci doi-spre-dece flăcăi din sat alergau într'una să păzescă rēndul bun. Aceștia aveau și deosebita însărcinare d'a îngriji ca străinii să pōtă intră toți și să-și capete locuri bune; căci de și cortul eră mare, se vedea din capul locului că n'are să pōtă cuprinde pe toți. Pentru cazul din urmă, comitetul orēnduitor a rugat încă în ziua trecută pe ōmenii locului să lase intēiu ca să intre străinii și numai după aceea să mērgă și ei, după ce vor vedē că ōspeții sūnt toți aședăți. Să nu ducă cineva vestea p'acasă, c'a vinit și n'a vēdūt nimica. Cei din Teiul-mare aveau și de altă-dată privilegiul a vedē teatru, dar cei viniți nu toți șcieceau ce fel de pōmă este aceea.

Sosind mulțimea la birtul mare, intēiu intrară străinii, apoi cei »de-acasă« câți încăpură, ēr mulțimea remase la ușe, să apuce d'acolo câte-un cāntec sēu câte-o vorbă scāpată.

Cortul pe din lăuntru eră inzestrat cu crengi verđi și cu flori. În fața scenei se aflau vr'o trei-patru șire de scaune, menite pentru »domni,« ēr înapoiă acestora niște lavițe de scānduri dedeau loc poporului; de ambele părți și dinapoi stetea apoi în piciorē mulțimea de tinerime.

Nu peste mult se trase cortina și pe scenă apărū corul vocal al plugarilor din Teiul-mare, în frunte cu invēțatorul prim, pe care-l cunōșcem din biserică. Toți îmbrăcați în haine de sērbătōre, bărbați și femei, în costumul lor pitoresc și ținēnd în mâni note. Un vifor de aplause îi salută.

Încă nu se potoli acesta, când dintre culise eși părintele Aron și vinind în mijlocul scenei, luă cuvântul și ca președintele corului salută în numele aceluia pe cei adunați. Spuse apoi, că ei au nisuit să le facă o sēră plăcută, arătând că ce pōte plugarul român; decă inse totuș nu vor fi izbutind, facă bine și trecă cu vederea greșelile, că tot începutul e greu.

După aceste vorbe, acoperite de aplause din tōte părțile, părintele Aron dete semnul corului să încēpă și se retrase, apoi vini jos și luă loc între privitori.

Invēțatorul diriginte dete tactul și corul încēpū în mijlocul tăcerii și cāntă una din doinele nōstre, cari te farmecă și 'ntr'un minut îți aprind tot picurul de sânge, cât nu mai pōți să stai liniștit. Insuflețire nemărginită cuprinse tōte fețele și nici o mână nu remase ca să nu aplauzeze. Apoi urmară alte producțiuni, cāntări și declamațiuni, intimpinate cu aceeaș insuflețire. Și când tōte se incheiară, se jucă o piesă poporară, scrisă anume pentru privilegiul acesta de unul din invēțatori, care stēni risete multe și făcū un bun sfērșit »teatrului« din sēra aceea.

În tot decursul acestora Vasilica ședea lângă valeneni și-i petrecea cu cea mai mare luare aminte, să vedă ce fel de simțiri le stēnesc cele vēdute și audite. Bine se produceau aceia colo pe scenă, dar valeneni lui i făceau mai multă plăcere. A vedē fețele lor uimite, a audī vorbele lor de mirare ș-a respunde la întrebările lor ciudate, eră pentru el desfētarea cea mai naltă, care-i ingrășia fudulia.

Se și folosi de starea acēsta și mi ț-i imbētă cu vorbe, cât în cele din urmă aceia nu mai erau în stare nici să 'ntrebe, ci steteau uimiți, fără să pōtă grăi o vorbă legānată.

După teatru, lavițele se scōseră iute și ērăș începū jocul, care ținū până dimineța, luând parte toți, fireșce și valeneni. De-acolo apoi toți porniră cātră casă.

Valeneni mulțămiră lui Vasilica pentru cinstea ce le-a făcut. Dēnsul le dīse numai atāta:

— Noi am făcut ce-am putut; acuș vom vini și noi la voi să vedem ce șciti!

— Auleo! — suspinā fără voie badea Tōder.

— Ce fel! — grăbi a-i dīce Vasilica, — doră nu vom fi bine primiți?

— Ba cu dragă inimă; dar noi nu avem nimica cu ce să ve intimpinām!

— Căștigati!

Valeneni nu mai putură respunde, căci căruțașul dete sbiciu cailor și căruța porni.

(Va urmă.)

Iosif Vulcan.

Cugetări despre educațiune.

(Incheiare).

Lumina culturii cu încetul eliberēză spiritele din starea lor minorēnă, și atunci drepturile individului încă încep a fi considerate, celor luminați dintre supuși încă li se permite a luă parte la o cārmuire. Așă se nașce forma constituțională a guvernamentului în viața statelor.

În urmă poporul prin lumina culturii și prin avuție devenind maioren, se guvernēză singur pe sine. și se pōte dīce, că republica este forma cātră care înaintēză dezvoltarea guvernamentului în statele culte. Precum se guvernēză un popor în diferitele stadii ale culturii sale, chiar așă trebuie să guvernām voința elevului pe diferitele trepte ale dezvoltării spirituale, decă voim a-l ridică la maiorenitate deplină. Până ce e mic pruncul să pretindă crescătorul supunere neconșionată dela el, la începutul dezvoltării trebuie să precumpenescă tractarea severă și categorică, căci greșit judecă aceia cari spun că până e mic pruncul să-i permitem tōte cele, să trecem cu vederea tōte greșelile lui, sub cuvēnt că se va indreptă, decă va fi mare. Nu e așă.

Primele rătăcirii trebuie combătute mai aspru,

căci ele sînt hotărîtoare în ceea-ce privește direcțiunea voinței. Când apoi începe a scrie schinteia conștiinței de sine, când judecata elevului se luminează mereu, atunci disciplinarea trebuie să devină din ce în ce mai blîndă, și cu încetul să se reducă la niște sfătuirii și admonițiuni binevoitoare, educătorul are să guverneze din ce în ce mai puțin. În fine, când se apropie vrîsta minții mature, libertatea individului va fi lăsată a se estinde neîncetat și în cele din urmă să se termine cu deplina retragere a crescătorului.

Tatăl renumitului Locke, fiind întrebare cum a crescut pe fiul său, de a putut acela deveni un om mare, a răspuns astfel: »Până era mic băiatul, îl disciplinam cu severitate, apoi când începui să se lumineze judecata lui, l'am tractat din ce în ce tot cu mai multă blîndețe și confidență, m'am apropiat tot mai tare cătră el, și în cele din urmă l'am învrednicit a-l considera ca un bun amic al meu.« Apoi continuă: »Eu nu înțeleg procederea unor părinți, cari până ce pruncul e mic, i permit toate cele, i implinesc toate poftele, și se supun la toate capriciile lui, er când e mai mărișor îl tracteză cu o asprime și necruțare. Această purtare întorsă pôte să aibă urmări triste pentru dezvoltarea armonică a fiitorului om.

Precum se știe, scopul educațiunii este: a formă un individ autonom, a crește o ființă care se va ști odată guvernă singură, va fi în stare a seversă fapte nobile din propriul său indemn, fără a se teme de controla altora sau a recurge la ajutorul străin.

Acest scop măreț numai așa îl vom pute apropiă, decă în decursul educațiunii, din an în an vom lărgi frîul disciplinei tot mai mult, lăsând pe tinerul om a se învăța și din pășaniile sale, și lăsându-l a aspira tot mai mult spre libertate și neaternare. Educatorul are să disciplineze chiar așa, precum remuneră și pedepsește natura. Pedepsele ce ea le măsura, nu sînt alt ceva, decăt urmările neîncungiurabile a faptelor seversite, ele nici nu apar ca și pedepse, căci ele în adevăr nu sînt altceva, decăt numai o reacțiune naturală, provocată prin greșelile comise. Pedepsele, cari le aplică natura sînt nemijlocite, neschimbate, consecvente și pe deplin amăsurate greșelilor comise. Crescătorul să urmeze exemplul naturii.

Este un lucru notoric, cumcă numai acele institute de corecțiune aduc folos real moralității publice, cari proced pe calea arătată de natură, adecă fac pe individul culpabil a simți așa dicend numai urmările fireșci ale faptelor și fărădelegilor sale, i țermuresc libertatea numai intru atata, intru cât poțteșce liniștea societății, îl constring ele a se susține singur din munca mînilor sale, și eventualmente îl silesc a lucră spre căștigul acelora, pe cari i-a păgubit șcl. Este dară învederat cumcă la disciplinarea voinței trebuie să tindem într'acolo, ca elevul să penetreze căt mai adanc legătura cauzată între pedepsă și faptele sale, ca idea fărădelegilor să se asocieze imediat cu suvenirii neplăcute, pentru că: bine să ne însemnăm. — »Omenii sînt sclavii ideilor lor asociate!«

Decă disciplinarea voinței va fi condusă după exemplul naturii, atunci în inima elevului nici decăt nu se vor pute stérni simțeminte de reshunare, iubirea cătră crescător nu se va șgdui și nici autoritatea lui nu va suferi nici cea mai mică știrbire, pentrucă în loc de inriurirea personală a crescătorului, elevul suferă numai reacțiunea impersonală a naturii și a impregiurărilor. Pedepsele, ca și premiile au să se aplice căt mai rar, prin ele numai spirite servile se vor pute creșce. Exemplul nobil, indatinarea bună, svatul înțelept și învățămîntul temeinic sînt pânea cea de toate șilele în educațiune, pe când pedepsă

este numai un medicament. Cine seversesce binele numai pentru plată, acela încă nu lucrăză moraliceșce, cine incunjură păcatul numai de frica pedepsei, adese ori va păcătui în ascuns. Din elev trebuie să se formeze o persónă liberă care va execută odată fapte nobile, nu de silă, nu din frică, ci în urma convingerii proprie și a dorințelor sale spontanee!

Asupra voinței se pôte inriuri cu mult mai nemijlocit prin stérnirea ideilor sublime și a simțemintelor nobile, decăt prin pedepse și premii.

Frica de pedepsă și speranța respătirii impintenă numai pe inimile înguste, pe adevărul om »insuflețirea trebuie să-l conducă.«

Förte drept dice Comenius: »Decă nu ne-a succes a deșteptă în elev insuflețire pentru bine, frumos și adevăr, atunci insedar vom aplică ori ce mijloce și ori cătă silă!«

Crescătorilor! Stérniți insuflețirea în inima elevilor voștri, și atunci ei numai vor cugetă și simți frumos, dar vor lucră încă și mai frumos!

Insuflețirea, fără ea nimic mare, nimic nobil, nimic sacru nu se pôte nașce. Ea este o schintee cerescă, care dă spiritului nostru aripi de foc, îl înalță și răpeșce neresistibil pe calea deseversirii cătră idealul omenesc!

»Prin educațiune — dice Kant — natura omenescă devine din ce în ce mai nobilă, inima noastră ni se imple de o insuflețire înaltă, când ne gândim la aceea, că omenimea nobilitată prin creșcere și învățatură se apropie neconținut cătră idealul său.« Educațiunea ne pune în prospect o generațiune omenescă cu mult mai fericită!«

Toate puterile prin cari popórele se înalță și strălucesc, se preparăză în școlele lor sub mîna învățătorilor și crescătorilor.

Calitățile eminente ale națiunilor sînt tot atatea semne, prin cari se revelăză idealul omenimei. Aceste calități eminente institutele de cultură sînt chemate a le conservă, a le dezvoltă și a le respândi! Vécuri sbóră după vécuri și nimicirea mătură din calea ei generațiunile una după alta, inse spiritul națiunilor vecinic trăeșce în comorile culturii naționale, ce remân ca scumpă moștenire pentru posteritate! Popóre apar pe teatrul lumii, și apoi impinse de puterea fatală a destinului, popórele se sting în fața altor rasse superioare prin cultură și năravuri.

În lupta pentru esistență arma cea mai puternică prin care popórele devin biruitoare este »cultura națională.« Timpul »culturii naționale« este școla. Istoria popórelor se făureșce în școlele și institutele lor de cultură!

Dr. Petru Pipoș.

Dóine și hore din Ardeal.

— Din ținutul Borgoului —

XX.
 Rrunđă verde și una,
 Rea pacoste-i dragostea,
 Cine-apucă-a o 'nvěță,
 Și nu șcie a-o purtă,
 Că e grea ca și pietra,
 — Dar cine o ști purtă,
 Ușoră-i ca și pēna;
 Și cine i șcie rēndul,
 Ușorică-i ca și gândul.

XXI.

Frunđă verde depe spin,
 Place-mi fata de român,
 Că nu pörtă crinolin.

Culese de

I. Dologa.

Probitatea și cavalerismul soldatului român.

Me întorceam dela Constantinopol, pe Dunăre, în anul 1883. Vaporul se oprise în portul Galaț. Timpul era frumos, recode, de și încă în septembrie. Pe coverta vasului, preumblându-me, povestiam cu celebrul pictor rus Lagorio și principele Mussin-Puskin. Ultimul îmi nară cu un entuziasm ce-i umplea ochii de lacrimi despre recenta ceremonie a încoronării la Kremlin, unde țarului Alesandru III și țarinei le-au trebuit un eroism antic. Eu, erăș vorbiam cu o admirațiune nu mai puțin căldurosă despre cea mai minunată dintre suveranele timpului: regina României. Prin o naturală asociațiune de idei, cugetând la curtea regelui Carol, îmi amintii pe adjutantul seu maiorul Romulus Maghieru, care atunci se află la regiment, garnisonat în Brăila, o oră departe de Galaț. Rugai pe companionii mei de călătorie d'a se informa când plecă vaporul înainte și de mai am timp a telegrafă amicului meu din copilărie ca să vie să-l vedă la portul Brăilei. Principele Mussin-Puskin îmi aduse răspuns, că peste dece minute pornim și că e imposibil a se mai trimite cineva depe vapor, la telegraf.

— Voi face depeșă și o voi trimite cu primul trecător ce voi vedé pe stradă, dișei către principe.

— Pentru ca acesta s-o arunce 'n Dunăre, ér banii să-i puie în busunar, mi se repunse.

— Un român nu face acésta.

— De vei da de un gentelman, sigur nu, — observă dl Lagorio.

— Voi predă depeșă unui sergent de stradă, și va fi remisă.

— Permite-mi a me îndoi.

— Și mie.

— Me prind că nu voi fi înșelată.

— Ținem prinsorea! Strigară și colonelul și artistul.

— De se remite depeșă mea, acceptez ceul ce mi-ai oferit, dișei principelui și i cerui creion și hârtie.

În două minute depeșă fu scrisă, sigilată și ne coborirăm cu densa la port. La hamali turci și greci ce erau p'acolo nu cutedăi a me adresă. Ceva mai departe zării o uniformă. Mi se părū că e un sergent de oraș și începui a strigă:

— Hei! voinice!

— Porunceșce dómna!

— Sergent de oraș ești?

— Ba, nu! Soldat de linie.

— Nu mi-ai face o slujbă?

El deja era aproape de mine și salutând dișe:

— Da cum nu? de se pôte. Că dór creștin sânt.

— Etă un leu și o scrisóre, du-o îndată la telegraf, eu sânt depe vapor și n'am timp, vaporul plecă.

— Bucuros, dómna; da óre va ajunge leul că eu n'am bani la mine?

— Pentru depeșă ajunge, dar nu și pentru a-ți plăti ostenéla.

— Mi-o plăti-o Ddeu, fu răspunsul și soldatul plecă alergând.

Clopotul depe vapor sună cu putere.

Traducând companionilor mei vorbele soldatului, ne înturnarăm cu toții pe vapor. Soldatul, tot alergând, dispăruse după un șir de case.

Cinci patrare de oră mai târziu acostam în portul Brăilei. Pe pod vedui, de departe, că me așteptă majorul Maghieru și familia colonelului Hereht.

Depeșă sosise amicului meu indetul de timpuriu ca să pótă înșeiță și pe amabila mea amică dna Hereht, care vini să me întimpine dimpreună cu fiicele sale.

O privire triumfătoare vesti principelui Mussin-Puskin și dlui Lagorio că prinsorea mea era căștigată.

După bucuria de-a fi revêduț bunii și vechii și iubiți amici, urmă aceea de-a audí pe dnii ruși mărturisind că d'acum nu se vor mai îndoi de probitatea și cavalerismul soldatului român.

P. S. Fie ca întemplantarea să pue subt ochii necunoscutului soldat aceste linii.

Constanța de Dunca-Schiau.

Scrisóre făr de răspuns.

București, 11/23 maiu.

»Primăvera cea verđie

»Cu costița-i aurie

ne-a sosit și noue cam de multșor. . . Arborii au înverđit, pomii ș-au și scuturat florile, ér multele flori a primăverii te imbată cu mirosul lor chiar și aici în București. . . Ce o fi acum pela țeră? Ah, ce dor dulce mai deșteptă în om primăvera.

Una ne pôte mângăia pe noi bucureșcenii: că primăvera este fôrte plăcută pe aici. Vechii boeri au avut gustul bun d'a lăsă imprejurul casei lor câte o grădină, ce în străinătate ar trece drept un parc. Suind delul Filaretului, pe unde se întind viile, și uitându-te în urma ta, veđi la picioréle tale tot Bucureșciul. Un tablou minunat: dintre mulțimea arborilor și pomilor veđi sclipind cele vre-o trei-patru sute de turnuri bisericéști, ér din distanță în distanță se aredică câte un palat al timpului modern și te gândești cum aceste palaturi cari din di în di se înmulțesc — cu timpul vor schimbă cu totul fața orașului lui Bucur, și din oraș cam oriental cum era, cum o să se facă un mic Paris reședința păstorului de odinióră.

Multe se schimbă în lumea asta!

Unde mai veđi acum acele tipuri orientale, pe cari viniau apusenii să le vedă în București: turcii cu caftanele lor pestrițe, grecii cu comănacile lor lungi și câte și mai câte.

Acum veđi moda Parisului, și numai bragagii, rehagii etc. it mai aduc aminte că ești aproape de Turcia.

Acum audí câte un »grand merçi« chiar și dela fetele cari vënd pe stradă mieșunele, ghioceei, trandafiri și alte flori. Fiereșce numai atunci când nu mai aștepti să-ți deie îndărept din piesa de argint ce i-ai dat pentru vre-un fir de trandafir.

Dar neavând șeopul de a da descrierea vieții bucureșcene, fiind acea cunoscută de fôrte mulți, voi trece la alte cestiuni. Ve voi raportă despre nou-tățile mai însemnate depe aici.

*

Cele mai însemnate dișe ale primăverii au fost negreșit acele, în cari s'au ținut serbările făcute în favorul Ateneului, dișe de 10 maiu și cea de 11 maiu.

Să le luăm pe rând.

Musele se vede erau disgrățiate înaintea Deului mare, căci acesta nici decât nu le favorisă în arangiarea festivităților menite a ajutá de a se clădi mai iute templul lor, adecă Ateneul.

Festivitățile, din cauza timpului nefavorabil, numai la a treia anunțare s'au putut ținé.

Dar apoi atunci, au și avut un succes pe cât se pôte de strălucit.

Cismigiul era transformat parcă într'o grădină de care numai în »O mie una nopti« se pomeneșce.

Un om de totă increderea și strămoș la strănepoții prietini cu mine imi spunea, că el a venit încă după rațe selbatice prin Cismigiu. . . Ei bine, vedând acum cineva grădina Cismigiului, nu-i mai vine a crede asta.

Acum Cismigiul este așa de frumos, așa de bine arangiat, încât așa cred, francesii depe malurile Senei s'ar simți foarte fericiți decât l'ar avé la ei.

Mai ales a fost ceva feeric în zilele în cari s'au ținut serbările pentru Ateneu.

Nu mai încăpea lumea acolo, ér séra când s'au început focurile bengale, rachetele etc. nu-ți mai viniă să te duci acasă.

Tôte damele de elită, toți artiștii distinși depe aici au lucrat pentru reușita acestor festivități. Se și pot lăudă: serbările Ateneului au fost ceva ce numai arareori poți vedé.

Pentru distragerea publicului ér teatrul, unde jucau dl Manolescu cu soția, dnii Mateescu, Iulian și alți mulți actori și diletanți. Din și până nóptea cântau mai multe musici militare și naționale, au fost alergări pe picioare, Velescu cu elevii sei de minune au făcut gimnastică, ér tramvay de lues dealungul lacului, pe lac mulțime de sandoline și bărci, și pretotindenea veselie mare.

*

Điua de 10 maiu a fost imposable ca în tot-deuna.

Din somn te trezeșce bubuitul tunurilor; pleci apoi în oraș, și când odată ești pe podul Mogoșoei ori calea Victoriei cum i dice acum — séu ai putut să străbați până pe bulevardul universității, unde se face defilarea, de aci încolo nu poti merge mai mult după voința ta, ci te duci într'acolo, încotro te duce norodul numeros. Când înainte când îndărăpt, după cum sânt valurile.

Se începe apoi parada. Vine regina-poetă, însoțită de damele de onóre, apoi regele în fruntea marelui stat major și după ce ș-au ocupat locurile lor înaintea statuei lui Mihai Vitézul, se începe defilarea.

Între sunetele muzicii și strigăte de »ura« trec pe dinaintea regelui și reginei și celorlalte notabilități, ministri, consuli etc. școlarii de tot soiul și la urmă armata, de care trebuie să fie mândru ori ce român, și cărei mai mult i se cuvine din gloria și de 10 maiu. Ți se înveseleșce inima când veđi pășind cu trufie pe bravii soldați, te cuprind niște flori fericiți când veđi stégurile sléșiate și te gândești că aceste prin lupte s'au sléșiat, că resturile din drapel udate de sânge au remas pe câmpul de luptă, și că numai după aceste lupte a putut să urmeze 10 mai!

Una putem inse să înregistrăm cu regret: în toți anii până acum se puteau vedé și așa numiții »răniți«, foști luptători pela Plevna, Rahova etc. În anul acesta nu șciu din ce cauze, nu s'au putut vedé acești răniți.

Séra tot orașul a fost splendid luminat! Dar adevérata lumație a fost la șoseua Kisselef, unde pe lângă miile de lampione a mai fost și sóre electric, care respândia dealungul șoselei o lumină de nu te puteai uita spre isvorul ei. Și la acesta lumină se plimbau mii și mii de ómeni, cari în trăsura, cari pe jos, după cum îi lăsă puterea și starea.

Cam pela órele 10 au vinit alară MM. LL. regele și regina. Strigăte de ura îi însoțiau pe unde treceau.

Éră parcă ceva după o altă lume acesta șosea cu arborii ei inverđiți și luminați pe de-o parte de lampione, ér pe de altă parte de sórele electric, — acești ómeni cari umblau în sus și în jos pe aici.

Și acelaș șgomot, acea mulțime și în oraș și la șosea. Te miri de unde atăta silă de om.

Prin oraș până târđiu nóptea au cântat musicile militare: înainte statuei lui Mihai Vitézul și înainte Teatrului Național.

Tôte grădinile publice luminate, în toate părțile musică și imbulzélă de ómeni, de gândiai că totă lumea s'a ingrămădit la București.

Așa s'a serbat a cincea aniversare de încoronare a primului rege român!

*

În điua de 11 maiu la órele 10 a fost descoperirea statuei lui G. Lazar.

Că cine a fost G. Lazar, asta o șcie ori care român șciutor, cunoscător de carte. Eu numai atăta mai spun, că Românii ș-au implinit numai o sfântă datorie ardecându-i acestui mare invéțător statuă.

Festivitatea s'a început cu un Te-Deum, după aceea dl ministru al cultelor predă statua municipalității orașului. La discursul rostit de dl ministru răspunde primarul capitalei, apoi dintre elevii școlilor de tot soiul din capitală, mai mulți intonează imnuri ocazionale, se depun corónele și florile aduse de către diferitele școli, și cu acesta festivitatea se slérșeșce.

Publicul a fost destul de numeros și ales. Dintre profesori unul nu cred să fi lipsit.

Dintre corónele depuse pot aminti pe aceea a societății »Carpații«, a corpului profesoral dela liceul Stu Sava (care a fost întemeiat de nemuritorul G. Lazar) și alte multe.

Ioan Russu.

Rentórcerea păstorului.

— Veđi ilustrațiunea depe pagina 237. —

Ilustrațiunea din numerul acesta înfătoșeză un tablou idilic din munții Tirolului. Sórele apune și păstorul se rentórcé cu turma sa în sat, unde-l așteptă odihna și brațele iubirii calde.

Copilița lui s'a dus încă de mai înainte la el afară pe câmp, unde a cules un mánunchiu de flori și acum le aduce mamei sale.

Un melușel familiar se jócă cu ea drăgálaș, vrénd să-i smulgă din flori; pe când cănele legat cu lanț de păstor veghiéză să nu s'atingă cineva de turmă.

Păstorul privind înainte ș-a scos fluera și cântă o doină din cele frumoșe, s'auđă tot satul că el vine acasă, să-l șciă și nevésta și să gătéscă cina.

I. H.

Literatură și arte.

Șciri literare și artistice. Dl Felician Bran, cleric al dieceșei oradane în seminarul din Budapesta, a obținut acolo un premiu de 75 fl. prin lucrarea sa intitulată »Necesitatea religiunii și necsul nedespărțibil al aceleia cu moralitatea.« — Dl Esarcu a încheiat duminecă prin un discurs seria conferințelor literare ținute la Ateneul din București. — Statua lui Asachi se va face de către sculptorul Georgescu, dar contribuiriile curg pré încet; poetul va fi reprezentat ședénd pe scaun. — Dl Cost. Mille publică în revista parisiană »La Revue Socialiste« un studiu asupra țeranilor români. — Dl dr. Gaster face la Oxford un curs asupra literaturii orientale și atinge adeseori literatura română.

Cum s'a făcut Alecsandri poet. Acesta ar puté să fie titlul părții a doua din studiul dlui George Gr. Bengescu asupra poetului Alecsandri, despre care am început să vorbim în nr. trecut. Când Alecsandri a

*

mers la Paris în 1834, tinerețea română ce urmă cursurile școlilor din Franța, se compunea de o mare parte dintre omenii chemați a crea în Valahia și Moldova starea de lucruri actuală. El plecă întovărit de Alecsandru Cuza, care, în 1859, eră să fie ales Domn al ambelor principate, și de alți doi prieteni, câte-și patru sub conducerea unui grec, Filip Furnarachi, fost secretar al lui Corai renumit mai cu seamă pentru studiile sale medicale. Bătrânul Alecsandri doria ca și fiul seu să mbrățișeze cariera medicală. Inse pentru această trebuia mai întâi ca tinerul să-și trecă bacalaureatul: spre a se pregăti la acest asamen, el fu incredințat profesorului Cotte, a cărui fiică avea un frumos talent pentru poezie și a cărei morțe grabnică inspiră lui Alecsandri o elegie în versuri franceze. Progresele tinerului român fură repezi; el se deprinse grabnic în limba franceză, și după puține luni, posedă bine toate materiile cuprinse în programă. Dar nu ajunsese la vârsta cerută pentru a se prezenta la Sorbona, astfel că trebuia să i se trimită din Iași un act de naștere care-l înzestră cu un an mai mult, căci el nu avea atunci decât cincisprezece ani. În sfârșit făcu esamenul. Cum își dobândi diploma, Alecsandri, hotărât a începe studiile sale de medicină, se întorse către științe și intră în laboratorul dlui Gaultier de Claubry, profesor de chimie la școala polytechnică. Aici tinerul se interesă mult de experiențele ce făcu sub direcțiunea profesorului seu și în curând devini foarte dibaciu: inse cursurile nu aveau pentru dânsul aceeaș atragere, mai cu seamă cursul de chimie vegetală dela școala de farmacie. O indispoziție provenită din aburi arsenicali, ce se răspândise în laborator, obligându-l să stea acasă mai multe zile, el începă a citi »Voiajiul în America« al lui Châteaubriand și imaginația gingașă a tinerului se deșteptă la citirea minunatelor tablouri. El visă că plecă spre plaiuri misterioase. Adio, laboratorului de chimie! Adio, școala de farmacie! Alecsandri le părăsise. Sosirea tatălui seu la Paris a întrerupt aceste visuri frumoase. Bătrânul Alecsandri nu renunțase la idea de a vedea într'o zi pe fiul seu esercitând profesia de medic. Dar poetul nostru nu se putea deprinde cu analiza de sânge și cu disecțiile anatomice. El creșu, că cel mai bun mijloc de a schimba proiectele tatălui seu, eră de a-l duce la amfiteatru și de a-i arăta prin câte chinuri respingătoare, prin câte lucrări greșite trebuia să trecă, ca să obție diploma de medic. Nu fu înșelat în așteptarea lui, căci părintele seu, impresionat la spectacolul cadavrelor hăcuite de scalpelul studenților, autorisă îndată pe fiul seu să începă studiile de drept. Alecsandri își luă inscripțiile și urmă câțva timp cursul lui Ducaurroy; dar nici învățământul, nici profesorul nu erau făcuți ca să placă școlarului. Alecsandri citise atunci tocmai pe Lamartine și pe Jean-Jacques-Rousseau; aceștia par că se uniseră spre a face pe tinerul student să părăsescă cursul lui Ducaurroy. Părintele seu îl indemnă atunci să intre la școala de poduri și șosele. Alecsandri, totdeauna supus voiențelor părințești, se dete er la învățătura matematicilor și începă a se pregăti la bacalaureatul de științe, cu un șef de instituție numit Bonin. În timp de patru luni, el se deosebi printr'o aplicațiune nentreruptă, luptând cu desperare contra indemnului misterios care-l atrăgea spre poezie. Devinise cel dintâi pintre camaradii sei; dar la esamen fu refusat în unanimitate. Alecsandri părăsi sala, renunțând pentru totdeauna la școli, la esamene, la concursuri, la tot ce putea să-i supue spiritul formulelor, regulelor, principiilor, legilor, teoriilor abstracte și pozitive, atât de contrare regiunilor innalte ale artei și ale poeziei. Acolo eră vocațiunea lui. Dl Cotte, vechiul seu profesor, i arăta adevărata cale în care

eră menit ca să intre și reincepu cu dânsul cursul întrerupt al lucrărilor literare. Meritul lui Cotte este, că a ghicit natura geniului lui Alecsandri și că l'a desvoltat atât prin lecțiile sale, cât și prin încurajările ce le-a dat întielor lui încercări. După ce i-a reîntărit moralul abătut, i-a predis că-și va face într'o zi un nume însemnat în țera lui, decât va voi să se ocupe cu complectarea și perfecționarea educației sale literare. Spre acest sfârșit, el îl iniția la regulele prosodiei franceze și desvélui în ochii lui frumusețile vechilor poeți Homer, Virgiliu și Horațiu. Alecsandri învăță la școala acelor mari modeluri arta ritmului și a cadenței, sonoritatea versurilor, puterea cuvântului pus la locul seu; apoi el se apucă însuș de lucru și scrisse în limba franceză mai multe poezii. În anul 1839 el părăsi Parisul, în compania lui Negri și a lui Docan și apucă drumul Italiei, visitând Florența, Roma, Bolonia, Genova, Veneția și Triestul. Apoi după o absență de cinci ani, revine în țera lui, și înainte de a se încerca a face să resune lira-i în limba românească, el publică în »Dacia literară« a lui Cogălnicean prima sa novelă în prosă »Buchetiera dela Florența.«

Expozițiunea artistică, de pictură și de sculptură, arangiată de Intim-Club în București, pe care o anunțarăm în nr. trecut, s'a și deschis în sâmbăta trecută. Tocmai primim un raport căruia i vom face loc în nr. viitor.

Schopenhauer francezește. O lucrare mult așteptată de cei ce urmăresc mișcarea filosofică a timpului modern este în fine îndeplinită: evangelia pesimismului, opera principală a lui Arthur Schopenhauer (Lumea ca voință și ca represintare) a apărut în traducere franceză. Și ceea ce este cu deosebire interesant pentru noi: traducerea este făcută de un Român, cartea însăș este tipărită și editată în capitala României. Traducătorul este dl I. A. (Zizin) Cantacuzin, care mai publicase și alte traduceri din Schopenhauer. Lucrarea această cuprinde doue mari volume, dimpreună 1690 pagini, în editura dlui Sococ din București, sub titlul »Le monde comme volant et comme représintation.« Traducerea dlui Cantacuzin, serie dl T. M. în »Epoca,« este eminentă. Rare ori o așa de însemnată lucrare filosofică a avut favoarea de a fi interpretată într'o limbă străină de un traducător, a cărui ageră inteligență și întinsă cultură generală să-l fi pus în stare de a se identifica până la acest grad cu toate amănuntele concepțiunii autorului seu și cu totă frumusețea și mălțimea stilului lui.

O scriere a lui Ubicini. Se știe, scrie »Românul,« că mult regretatul Ubicini începuse o »Istorie a României,« pentru care adunase materiale considerabile, și care eră destinată a face parte din colecțiunea »Istoriei Universale,« publicată de dnii Hachette, supt direcția dlui Victor Duruy. Parte numai din această lucrare eră terminată, când morțea răpi pe învățatul filo-român. Aflăm cu plăcere că acel manuscript, care conține o prescurtare a »Istoriei noastre« dela Daci până la fondațiunea ambelor principate, va apăre în curând la Paris, supt titlul următor: »Les origines de l'histoire roumaine.« Dl George Bengescu, primul secretar al legațiunii române din Paris, solicitat fiind de dna Ubicini, a binevoit a se însărcina cu revisuirea și cu publicarea textului original. Volumul va fi precedat de o notiță biografică consacrată de dl George Bengescu reposatului Ubicini, și se va pune în vânzare la Leroux, editorul școlii limbilor orientale din Paris, în cursul toamnei viitoare.

Liturgia bisericii ortodoxe catolice, compusă de profesorul Iuvenal Stefanelli, a apărut chiar acuma, pe hârtie velină și cu ilustrațiuni. Opul acesta este foarte interesant și ar fi bine să nu lipsescă din nici o

biblioteca preoțescă, pentru că într-nsul în cinci capete și în mai multe secțiuni și în mod istoric se tractează despre locurile sante și sântite, despre obiectele sante și sântite, despre vestmintele, despre fețele sau organele bisericesti, mirene și monachale, despre sevitiele sante, despre serbători, despre posturi s. m. d. Ilustrațiunile în număr de 46 sunt foarte bine nimerite și reprezintă bisericile noastre, planul lor, vasele, vestmintele și obiectele bisericesti cele mai importante. — Prețul opului este 2 fl. v. a. Se poate comanda la însuș autorul, strada Iosif nr. 9 în Cernăuț.

Colaboratorii „Revistei generale“ de drept și științe politice, care va apăre în curând la București vor fi dnii Boudant, Blaremborg, C. Boerescu, I. Kallinderu, G. Cantili, N. Crăciunescu, Al. Degre, C. Di-sescu, Al. Djuvara, de Foville, E. Glasson, L. Goldschmidt, Joble-Duval, Labbé, Lyon-Caen, Macea, Mandrea, Pascal, Petroni, Porumbaru, Renault, Rămnician-Manolescu, Rosetti, Schina, Șendrea, A. Sorel, Treitschke, Vericean, Ad. Wagner, C. Boerescu, Al. Em. Lahovary. Direcțiunea Revistei o va ave dl N. Vasilescu.

Șematism. Alăm c'a apărut la Blaș, din tipografia arhidieceșană. »Șematismul clerului arhidieceșei mitropolitane gr. c. din Blaș pe anul 1886,« care conține multe date interesante pentru toți cei ce petrec cu luare aminte înaintarea culturii noastre. Se poate comanda prin librăria seminarului arhidieceșan din Blaș.

Manual de stupărit. Cartea anunțată sub titlul acesta de dl Ioan Costin, paroc gr. cat., a apărut la (herla în imprimeria »Aurora,« cu 36 figuri intercalate în text. Autorul ș-a dat totă silința pentru ca să dea în mâinile stuparilor nostri un manual de care n'a fost încă în limba română. Încât a atins scopul, vor judeca competenții, cărora și recomandăm cartea. Această se află de vândare la autorul în Baia-mare, cu prețul de 65 cr.

Biblioteca populară bucovinենă. Sub acest titlu a început să apară la Cernăuți, în editura librăriei Romuald Schally, un șir de broșure pentru popor. Cea dintâiu poartă titlul »Din viața lui Ștefan cel mare« și povestește în prosă și poezii culesse din principalii poeți români, episoade din viața marelui erou. Prețul unei broșuri e 4 cr.

Diar politic românesc în Bucovina. La 15 mai a apărut în Suceva un organ de publicitate în limba română. Se numește »Revistă Politică« și va apăre de două ori pe lună. În apelul către publicul român, redacțiunea declară, că »Revista« are să apere poziția Românilor în viața publică din Bucovina și să ție viu sentimentul lor de solidaritate. Va fi prin urmare organul comun al totalității Românilor bucovineni. O salutăm cu bucurie și-i dorim prosperare. E timpul, ca și frații din Bucovina să aibă un diar politic! Numerul prim e interesant și bine scris. Redactor e dl dr. Matei Lupu, administrator dl S. Fl. Marian. Prețul pentru Austro-Ungaria pe an 5 fl., pentru România 14 lei.

Diare noue. »Progresul« diar politic, a apărut la Craiova. — »Fărfece,« diar umoristic, a apărut la București și va eși în totă duminica.

Teatru și musică.

Șcrii teatrale și musicale. Dna Aristița R. Manolescu, care în erna trecută a eșit din trupa dramatică a Teatrului Național din București și a jucat la Iași, a fost atacată prin proces de despăgubire de către direcțiunea Teatrului Național, înse tribunalul de comerț din București a respins cererea de des-

păgubire. — *Di Basian*, unul din tinerii cântăreți ai operei române din București, s'a angajat pe veră la Agram, unde va cânta în opere mari. *Dra Elena Teodorini* a fost angajată pentru o serie de opt seu noue reprezentațiuni la Londra; dintre aceste una va fi un concert la curte.

Teatrul Național din București. Joi s'a jucat înaintea unei săli aproape plină și cu un public care a arătat deosebită evlavie lui Shakespeare, stând până la fine, »Ricard III,« traducțiune de dl Searlat I. Ghica. Reprezentațiune de beneficiu. Vom vedea, serie »Românul,« pe actori într-nsa la începutul seu în decursul stagiunii viitoare. Să constatăm de rëndul acesta bunăvoința cu care publicul știu să respălătescă munca și talentele unor tineri artiști ca Petrescu și Alecsandrescu și să mai cercetăm cu plăcere succesul de gingașie al celor doi principii de York, jucați de dra Lakser și dra Al. Vasilescu. Vineri s'a repetat aceeaș piesă. Sâmbătă s'a dat obi-cinuita reprezentațiune gratuită cu ocaziunea lui 10,22 maiu, aniversarea suirii pe tron a regelui Carol. Duminică beneficiul trei Alesandrescu, cu »Macbeth,« Căldurile, serie »România Liberă« încep a gonii lumea de prin teatre; — grădinile întredeschid porțile. »Rașca« pare a fi locul de distracțiune peste veră al bucureșenilor. Aci ș'a încheat o trupă de comedii menită să procure seri de distracțiune ce nu totdeauna au fost. E destul să anunțăm că Iulian și Mateescu fac parte din grupare, că Hasnaș și Catopol sunt angajați, că dnele Vasilescu, drele Botez și Laeser fac parte din combinațiune, pentru a vedea ori cine cât de bine va petrece lunile de căldură. Luni s'a jucat în Teatrul Național opereta »Studentul cerșitor,« Pe joi s'a anunțat pentru aniversarea morții lui Victor Hugo drama »Ruy Blas,« încoronându-se bustul poetului și recitându-se versuri în onorea lui.

Erăș teatru românesc în Sibiu. O societate de diletanți români din Sibiu a dat sâmbăta trecută acolo în casele Hafler, tîrgul vitelor, o reprezentațiune teatrală. S'au jucat piesele »Florin și Florica« și »Vlăduțul mamei,« amândouă comedii cu cântece într'un act. Vinitul curat a fost destinat în favorul corului vocal al plugarilor români ce se va înființa la biserica gr. or. din Sibiu, suburbiul de sus. După teatru urmă joc.

Archiducele Wilhelm și musica română. La începutul lunii curente archiducele Wilhelm a inspectat cele două divisiuni de artilerie de câmp staționate la Lugos. Alteța sa, serie corespondintele »Gazetei« a ramas pe deplin satisfăcut atât de tîmura, cât și de deprinderea și desteritatea ostașilor, în cea mai mare parte voinici opincari Români. S'era întreg corpul oficerilor dela artilerie, fiind invitat, s'a intrunit la prânz în cuartirul Alteței Sale. După mesă Alteța Sa a pus capela musicală orășenescă, ce în decursul mesei esecutașe piese germane și ungureșe, să-i cânte și româneșce. Capela începă a cânta, înteu un marș compus din arii române, de conducătorul capelei militare dela al 83 Regmt de infanterie: continuă apoi cântând »Ardelena« ale cărei frumoșe variațiuni atrase pe Alteța Sa chiar lângă »scripea-musicantului; apoi fini cu frumosul vals »Valurile Dunării« de I. Ivanovici, carele într'atata fermecă pe Alteța Sa, încât însăreină pe adjutantul seu, ca îndată ce va sosi la Viena să i-l comandez.

Musicale nouă. La N. Cosma în Iași a apărut: »Doina-polca-mazur« pentru pian de Aton Muntean, prețul 1 leu seu 45 cr.

Curs de musică vocală. Dl Nicolae Ștef, învățător în Cuvin, comitatul Arad, va deschide în ferii un curs de musică vocală, pentru colegii sei învățători, cari ar dori să studieze acēsta artă. Cursul va

ținé doue luni, juliu și august. Participanții au să plătescă cu totul 25 fl., în care se compută cvartirul, vîptul și instruirea. Dorim succes acestei întreprinderi culturale!

C e e n o u ?

Știri personale. *Regele României* a cumpărat 15,000 bilete dela loteria Ateneului pentru cassa domeniilor coronei. — *Dl Iuliu Coroian*, avocat în Cluș, apărătorul în procesul »Tribunei,« a retras insinuarea nulității și astfel dl Cornel Pop Păcurar va începe în curînd să-și facă pedepsa. — *Dl dr. H. Mitrea*, de origine din Reșinari de lângă Sibiu, se află în serviciul Olandei, cu reședința la Cota-Radja, o localitate din Sumatra. — *Dl Ioan Gherasim*, subjude la judecătoria cercuală din Mediaș, a fost numit jude la tribunalul din Elisabetopol. — *Dl Aurel Simon*, universitar în Cluș, primește înscrieri pentru cursul de industrie casnică ce învățătorul Petru Grama va ține în august în comuna Săntejude. — *Dl Floria Boșgan* a deschis cancelăria advocațională în Caransebeș. — *Dl dr. Basiliu Preda* s'a așezat ca avocat în Cămpeni.

Hymen. *Dl Vasilie Fenchea*, învățător în Coșteiu de sus, s'a îndreptat de soție pe dra Ecaterina Treica, fiica dlui Adam Treica, preot în Susani.

Știri bisericești. *Congresul bisericesc gr. or. din Sibiu* s'a convocat de cătră Esc. Sa mitropolitul Miron Romanul pe 8/20 iunie; cel de pe urmă congres s'a ținut în 1881. — *Monumentul lui Șaguna* s'a decis încă în congresul din 1878, dar, din cauza anilor rei, realizarea s'a început numai acum în toate diecesele gr. or.: spre acest scop se va purta în prima zi de Rusalii un tas prin toate bisericile și se va deschide o listă prin toate parohiile. — *Diecesa Aradului* clădește o casă lângă catedrală, care costă 62,000 fl. și se va da în chirie. — *Deputațiunea bisericească gr. or. din Bucovina* a fost primită luni de Maj. Sa și i-a predat o adresă de mulțumită din incidentul iubileului secular al arhidiecesei din Bucovina. Deputațiunea a fost compusă din dnii: arhiepiscopul Morariu-Andreevici, asesorul consistorial Turcan, archimandriții Miron Calinescu și Arcadiu Ciupercovici, protopresbiterii Isidor Martinovici și Artemiu Berariu, mai departe deputații dr. Ioan de Zotta, Isidor cav. de Zotta, cav. de Grigoreia, dr. Constantin Tomasciuc și Lupul.

Nepoța lui Lazar. La inaugurarea statuei lui George Lazar în București, în duminica trecută, despre care ne relatăză corespundintele nostru de acolo, a fost de față și o nepoță a nemuritorului dascăl, o țerancă din Ardeal, însoțită de fiul său dl inginer Lazar și a deus o cunună pe statuă. Pe cununa bătrânei nepoțe stă scris: »Marelui unchiu, micii nepoți.«

Adunări învățătoresci. Reuniunea învățătorilor români gr. or. din protopresbiteratul *Sighișorei* a ținut prima ședință anuală acolo în 11/23 maiu sub presiul dlui Ioan Muntean, cu care ocaziune învățătorii Mateiu Radu și Ioan Florea ținură disertațiuni. — Reuniunea învățătorilor români gr. cat. din giurul *Gherlei* va ține adunarea sa generală de estimp la Gherla în 15 și 16 iunie, sub presiul canonicului Mihai Șerban. — *Despărțământul Abrud* al Reuniunii învățătorilor români gr. or. din tractul Abrudului va ține adunarea sa generală la 5 și 6 iunie n. în comuna Carpiș, sub presiul dlui Gr. Sima al lui Ión, cu care ocaziune învățătorii Aron Coran, Nic. Anca, Ioan Lupu, N. Sturdza, Solomon Coroiu, Simeon Dandea, Alesandru Sava, Nic. Mestecan, Teodor Dușa, Ioan Morar vor ține disertațiuni sau prelegeri practice.

Subinspectorii școlari. Consistoriul gr. or. din Oradea-mare a propus în sinodul din Arad să se formeze cercuri subinspectorale pentru promovarea instrucțiunii. Sinodul recunoscînd necesitatea de a se promovă instrucțiunea cu toate mijlocele posibile, enunță a se formă în tot locul, unde este trebuință pe teritoriul acelu consistor cercuri subinspectorale, cu adaosul inse, ca la denumirea respectivilor inspeciori consistorial să nu se marginescă numai la bărbați din cler, ci subinspectorii să se denumescă dintre toți bărbații de calificățiune, avînd apoi subinspectorii denumiți a sta sub directa conducere a protopresbiterilor tractuali, și numai în casuri de urgență în relațiune directă cu consistoriul.

Maialuri. *La Năsăud* junimea studiosă dela gimnasiul gr. cat. de acolo va da în 29 maiu n. un maial în »Castrul,« în cas de timp nefavorabil în otelul »Rahova.« — *În Fabricul Timisorii* școlarii români vor ține un maial în ziua de Constantin și Elena. — *La Sibiu* maialul reuniunii române de cântări se va ține în 29 maiu n. în »Dumbravă;« decă timpul nu va fi favorabil, se va amănă pe 2 iunie n.

Convict românesc în Sighetul-Marmației. Societatea pentru cultura poporului român în Măramureș va deschide în viitorul an școlar în Sighetul-Marmației un convict, adecă un internat pentru băeți, cari vor studia în gimnasiul reformat de acolo. Comitetul numitei societăți a și deschis concurs pentru postul de prefect al acelu convict. Plata: 300 fl. în rate lunare, cvartir și întregă provisiune. Recurenții au a se adresă la vicariul Mihai Kókényesdi în Bărsana (Barcănalva, poșta din urmă Szurdok.) Alegerea se face pe trei ani.

Neorolôge. *Ana Guran* măr. Ferenczy, soția dlui Mihail Ferenczy de Bodok, locotoninte-colonel c. r. în pensiune în Caransebeș, sora Esc. Sale dlui Alesandru Guran locoteninte-mareșal campestru, a încetat din viață la Caransebeș la 6/18 maiu. — *Ioan Andreevici*, funcționar telegrafist în Timișora, a reposit acolo, la 3/15 maiu, în etate de 40 ani, lăsând în doliu pe soția Francisca n. Tichus și pe fiul său Liviu. — *Adolf Diaconovich*, secretar la societatea calei ferate austriace, părintele dlui dr. Cornel Diaconovich, redactor al scrierii »Romänische Revue« a încetat din viață la Reșița.

Știri scurte. *Universitate pentru femei.* În Moscva se va creă o universitate pentru femei, cu facultăți de drept, de științe și de istoria naturală. — *Din Sătmar* se scrie, că și pe acolo se vorbește de înființarea unui institut de credit și economii. — *Evreii din Iași* au început să emigreze și mai în toate zilele plecă câteva familii: se observă inse, că cea mai mare parte din emigranți sînt meseriași, precum cismari, croitori, stoleri etc. cum și de cei cari mai dispun de puține mijloce de traiu; meseriașii emigrează în număr mai mare, fiind că au audît, că în Statele-Unite sînt foarte bine plătiți.

Călimdarul săptămânei.

Țiua sêpt.	Călimdarul vechiu	Călimd nou
Dum. a 6-a a Orbului, Ioan c. 9, gl. 5, sft. 8.		
Duminică	18 Muc. Teodot	30 Ferdinand
Luni	19 S. Muc. Patrichie	31 Angela
Mărți	20 S. Muc. Talaleu	1 Nicod.
Mercuri	21 (†) SS. Cost. și Elena	2 Erasmus
Joi	22 (†) Înălțarea Domnului	3 (†) Înălț. D.
Vineri	23 C. P. Mihail Măr.	4 Florian
Sâmbătă	24 Cuv. P. Simeon	5 Bonifațiu